

دل del

'hjerte', 'mage'

PERSISK

Det persiske ordet *del* eller دل betyr både 'hjerte' og 'mage'. Det kan brukes i mange forskjellige uttrykk, fra det verdslige til det poetiske og opphøyde. Et dagligdags mageonde kalles for eksempel *deldærd* دل درد (*dærd* = 'smerte'). Hvis du savner noen, sier du *delæm bærayæt tæng shåde* دلم برایت تنگ شده, som betyr 'hjertet mitt snører seg sammen for deg'. Hvis du synes synd på noen, brenner hjertet ditt for dem: *delæm bærayæt mi sozæd* دلم برایت می سوزد.

Ordet *del* settes ofte sammen med andre ord for å bety mot og styrke. For eksempel betegner uttrykket *ahl-e del* اهل دل en som er storsinnet og generøs. Hvis du vil være poetisk, kan du beskrive noe mildt og lindrende som *delnævaz* دلنواز 'det/den som klimprer på hjertet'. Hvis du vil si at noe er gjensidig, kan du bruke uttrykket *del be del rah daræd* دل به دل راه دارد, som direkte oversatt betyr 'hjertet har en sti til hjertet', og uttrykker at en følelse gjengjeldes.

Ett språk, tre navn: farsi – dari – tadsjikisk

Persisk er det offisielle språket i Iran, hvor det kalles *farsi*, og et av to offisielle språk i Afghanistan, hvor det kalles *dari*. Persisk er også et offisielt språk i Tadsjikistan, hvor det kalles *tadsjikisk* og blir skrevet med det kyrilliske alfabetet (som russisk). Utdannede persisktalende fra Iran, Afghanistan og Tadsjikistan kan lett kommunisere med hverandre, på samme måte som for eksempel engelsktalende fra USA og New Zealand, selv om de uttaler ord forskjellig eller bruker forskjellige ord for de samme tingene. Det er ca. 110 millioner persisktalende i verden i dag, inkludert større diaspora-samfunn i Europa, Nord-Amerika, Asia og Australia.

del nazâk دل نازک 'et ømt hjerte'

del be dærja zæn دل بدریان 'en som kaster
hjertet sitt til havet' – en eventyrer, en sorgløs person

del bær sær-e zæban dashtæn دل بر سر زبان داشتن
'å ha hjertet på tungespissen' – å ha for vane å avsløre ens egne
hemmeligheter, å være frittalende

Et eksempel på Irans storslagne kulturarv, Masjed-e Imam-moskeen (ferdigstilt i 1629) i Isfahan. Moskeen er på UNESCOs verdensarvliste.

Skriften

Moderne persisk skrives med persisk-arabisk skrift, det vil si det arabiske alfabetet utvidet med fire ekstra bokstaver: پ چ ژ گ. Det ser stort sett ut som arabisk, urdu og andre språk skrevet med denne skriften. Moderne persisk oppsto for ca. 1200 år siden og stavemåten har forandret seg lite siden. Persisk-arabisk leses fra høyre til venstre.

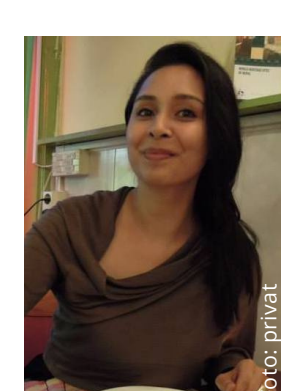
Persisk litteratur

Persisk litteratur har lenge vært kjent og verdsatt i Europa og Asia, langt utenfor de historiske grensene til den persisktalende verden. Diktere som Rumi, Hafez, Saadi, Ferdowsi og Omar Khayyam er blitt oversatt til europeiske språk, inkludert norsk, i flere hundre år, og har fra begynnelsen vært sentrale for ideen om «verdenslitteratur». I dag er Rumi (1200-tallet) den mest kjente persiske poeten i Vesten. Det kommer årlig nye oversettelser, musikalske tolkninger og filmer om hans liv og diktning.

«Hvorfor skal jeg dra rundt i verden
i hjertet sitter vennen på min vei.»

Rumi (1207–1273)

fra Ghazal 430, gjendiktet av Erling Kittelsen og
Syamak Oweisi, i *RUMifesten*, Dreyers forlag, 2020

K. Soraya Batmanghelichi og Samad Alavi,
Institutt for kultur, religion, Asia- og
Midtøstenstudier, UiO

Ordfestivalen

UNIVERSITETET
I OSLO